

XII. KONGRES ZDRUŽENJA ZAKONSKIH IN DRUŽINSKIH TERAPEVTOV SLOVENIJE

DOŽIVLJANJE ODNOSOV V DIGITALNI DOBI: OSAMLJENOST, ZASVOJENOST, DIGITALNA DEMENCA

SPLETNI DOGODEK V DVEH DELIH
25. september 2021 in 27. november 2021

ZBORNİK POVZETKOV

ZBORNİK POVZETKOV

XII. KONGRES ZDRUŽENJA ZAKONSKIH IN DRUŽINSKIH TERAPEVTOV SLOVENIJE Z
MEDNARODNO UDELEŽBO

25. september in 27. november 2021, Ljubljana, na spletni platformi ZOOM

Urednika **Zmago Švajncer Vrečko** in **dr. Alja Stvarnik**

XII. KONGRES ZDRUŽENJA ZAKONSKIH IN DRUŽINSKIH TERAPEVTOV SLOVENIJE Z MEDNARODNO UDELEŽBO

DOŽIVLJANJE ODNOSOV V DIGITALNI DOBI: OSAMLJENOST, ZASVOJENOST, DIGITALNA DEMENCA

25. september in 27. november 2021, Ljubljana, na spletni platformi ZOOM

Znanstveni odbor:

Asist. dr. Barbara Kreš, predsednica

Prof. dr. Tanja Repič Slavič

Prof. dr. Barbara Simonič, spec. ZDT

Prof. dr. Robert Cvetek, spec. ZDT

Dr. Nataša Demšar Pečak

Dr. Sabina Jurič Šenk

Asist. Urška Kranjc Jakša, univ. dipl. fil.

Organizacijski odbor:

Dr. Alja Stvarnik, spec. ZDT, vodja kongresa

Zmago Švajncer Vrečko, mag. fil.

Barbara Holcman Vicozi, mag. pol.

Hana Gorše, dipl. lit. komp. (UN)

Leja Mravlje, dipl. med. v turiz. (VS)

Romana Seljak, spec. ZDT

Asist. Urška Kranjc Jakša, univ. dipl. fil.

Zarja Likovnik Klun, mag. zdš.

KAZALO VSEBINE

PREDGOVOR UREDNIKA	5
PLENARNI PREDAVANJI	
Manfred Spitzer	8
Miha Kramli	9
OKROGLA MIZA Z GOSTI	11
IZKUSTVENI DELAVNICI	
Nuša Klepec, LogOut: Družinski dogovori o uporabi digitalnih tehnologij	14
Andreja Vukmir Brenčič, Strokovni center Planina: Vpeljava družinske terapije v Strokovni center Planina – družinska terapija z zelo ranljivimi družinami	15
PREDSTAVITVE ZNANSTVENIH IN STROKOVNIH PRISPEVKOV	
Tanja Repič Slavič: Spletni grooming kot oblika zasvojenosti in kako pomagati žrtvam kot terapevt	16
Renata Jakob Roban in Alenka Križnik: Pravica do poslovitve	17
Nataša Rijavec Klobučar: Alkoholizem kot način povezovanja v družini	18
Nataša Demšar Pečak: Pomoč in podpora družini pri varnosti v digitalnem okolju	19
Katja Kozlovič: Celostna terapevtska obravnava otrok in mladostnikov v času epidemije in šolanja na daljavo	20
Barbara Simonič: Značilnosti doživljanja odraslih otrok alkoholikov in relacijska družinska terapija	21
Zmago Švajncer Vrečko: Terapevtsko delo z otroki in mladostniki, zasvojenimi s spletno pornografijo	22
Andreja Vukmir Brenčič: Medgeneracijski prenos patologije in vidik regulacije afekta v družinah z otroki, ki so zaradi čustvenih in vedenjskih motenj nameščeni v vzgojni zavod	23
URNIK KONGRESA	24

**XII. KONGRES ZDRUŽENJA ZAKONSKIH IN DRUŽINSKIH TERAPEVTOV SLOVENIJE Z
MEDNARODNO UDELEŽBO**

25. september in 27. november 2021, Ljubljana, na spletni platformi ZOOM

**DOŽIVLJANJE ODNOSOV V DIGITALNI DOBI: OSAMLJENOST, ZASVOJENOST,
DIGITALNA DEMENCA**

ZBORNİK POVZETKOV

Urednika: Zmago Švajncer Vrečko, mag. fil. in dr. Alja Stvarnik, spec. ZDT

Pisec predgovora: Zmago Švajncer Vrečko, mag. fil.

Avtorji: prof. dr. Tanja Repič Slavič, Zmago Švajncer Vrečko, mag. fil., prof. dr. Barbara Simonič, spec. ZDT, Renata Jakob Roban, dipl. m. s., spec. ZDT, Alenka Križnik, univ. dipl. prav., doc. dr. Nataša Rijavec Klobučar, spec. ZDT, dr. Nataša Demšar Pečak, mag. Katja Kozlovič, Andreja Vukmir Brenčič, univ. dipl. soc. in univ. dipl. zgod., spec. ZDT

Recenzenti: asist. dr. Barbara Kreš, prof. dr. Tanja Repič Slavič, prof. dr. Barbara Simonič, spec. ZDT, prof. dr. Robert Cvetek, spec. ZDT, dr. Nataša Demšar Pečak, dr. Sabina Jurič Šenk, asist. Urška Kranjc Jakša, univ. dipl. fil.

Jezikovni pregled: dr. M. Š.

Oblikovanje: Axioma plus d.o.o.

Fotografija na naslovnici: Cottonbro, Pexels

Fotografije predavateljev: osebni arhiv predavateljev

Izdalo in založilo: Združenje zakonskih in družinskih terapevtov Slovenije, Ulica bratov Učakar 50, 1000 Ljubljana

Za založbo: Zmago Švajncer Vrečko, mag. fil. in dr. Alja Stvarnik

Prva brezplačna elektronska izdaja v PDF formatu

Način dostopa (URL): <http://zdt.si>

Ljubljana, 2021

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID 90329859

ISBN 978-961-92819-6-3 (PDF)

PREDGOVOR UREDNIKA

Kako se človek počuti v današnjem času, ki je zaznamovan z virusom COVID-19, občutkom strašljive osamljenosti – ki si ga niti malo ne želi priznati, kljub temu da je pogosto prisoten –, in čedalje večjo zasvojenostjo z digitalnimi vidiki življenja? Kateri dejavniki bi bili morebiti tisti, ki bi mu lahko pomagali, da ublaži svoje trpljenje v svetu, ki nenehno drvi naprej, svetu, polnem ljudi, ki se običajno niti za trenutek ne ustavijo, poskušajo umiriti in narediti refleksijo svojega življenja ter videti druge, trpeče ljudi okoli sebe, ki so bodisi prestari, da bi lahko dohiteli njihov hiter tempo, ki ga določa nova (digitalna) tehnologija, bodisi pa premladi, da bi se lahko njihova psihična struktura v miru prilagodila (če je to sploh mogoče) na to drvenje človeka in tehnologije, ne da bi bili obenem preplavljeni (in travmatizirani) z negativnimi vidiki »bombardiranja« digitalnih sfer z vseh strani v njihove ranljive oziroma še ne dokončno izoblikovane organske duševnosti?

Na letošnjem znanstveno-strokovnem kongresu smo se tako zakonski in družinski terapevti kot terapevti drugih smeri in udeleženci kongresa odkrito pogovarjali o teh in številnih drugih tematikah, o katerih je pomembno govoriti v današnjem času, v katerem se zdi, da so stiske, tesnobe in depresivna obolenja že nekaj povsem vsakdanjega. Človek svojo bolečino nefunkcionalno rešuje tudi tako, da se kemično in/ali nekemično zasvoji. Specifično vprašanje, na katerega so znanstveniki in strokovnjaki želeli odgovoriti v svojih predavanjih in delavnicah, je bilo, kako prekiniti z zasvojenimi nereguliranimi kompulzivno ponavljajočimi se vedenji v odnosu z digitalnimi tehnologijami in vzpostaviti funkcionalnejše vedenjske vzorce, v katerih se bo lahko človek dejansko v polnosti osredotočil na sočloveka, ne da bi se nenehno čutil primoranega, da pogleda na svoj pametni telefon. Temeljno vprašanje je torej bilo, kako (ponovno) vzpostaviti zdrav odnos s samim seboj in sočlovekom, ne da bi bil ta popolnoma zaznamovan z digitalnim svetom, ki, kljub njegovim nekaterim pozitivnim lastnostim, ta odnos marsikdaj ruši. Seveda se nam v času pandemiološke situacije lahko postavi vprašanje, ali je to sploh mogoče, saj se zdi, da svet brez (pogostokrat nasilne) digitalizacije sploh več ne more eksistirati.

Ali je enako, če stara mati prvič vidi svojega novorojenega vnuka na spletni platformi ZOOM ali pa v živo in ga z vso ljubeznijo objame ter se mu zazre v oči? Čedalje pogostejše vprašanje, ki si ga zastavljajo starši in učitelji, je, kaj narediti, če so otroci in mladostniki morda izgubili kritičen čas v svojem razvoju, ko je bila njihova psiho-biološka struktura naravna na vzpostavitev pristnega, živega odnosa s sovrstniki, vendar so bili deležni le delčka tega oziroma zgolj polovice vrstniških teles na ekranih? Kakšne bodo dolgoročne posledice tega ne vemo, vendar nekateri znanstveniki ugotavljajo, da bi lahko današnja svetovno situacijo primerjali tudi z vojnim stanjem, v katerem pride do prekinitve čustvenega in socialnega razvoja otrok in mladostnikov, zaradi katerega bodo morda čutili določeno relacijsko čustveno pomanjkanje pozneje v svojem življenju.

Namen letošnjega kongresa je, kratka, bil, da se posvetimo tematikam o sodobnih digitalnih tehnologijah, ki zadevajo skoraj vse ljudi, oziroma zaradi katerih je večina ljudi v določenem oziru prikrajšanih bodisi v odnosih, karieri, finančnih vidikih, izobrazbi in tako naprej. Vsekakor je mogoče govoriti o številnih pozitivnih lastnostih digitalnih tehnologij. Stara mati je v času COVID-19 zelo vesela, da svojega novorojenega vnuka vidi vsaj na spletni platformi ZOOM, saj ga v nasprotnem primeru niti ne bi mogla videti zaradi številnih ukrepov. A vendarle je lahko strašljivo dejstvo to, da so se nekateri ljudje v tem času navadili na pogosto uporabo spletnih platform, ki so v veliko ozirih zamenjale resnične odnose brez uporabe digitalnih sredstev, kljub temu da so se sprva temu močno upirali. Vprašanje je, ali je to na dolgi rok bolj škodljivo kot koristno.

Človek stremi k temu, da bi si olajšal vse vidike svojega življenja, tudi na primer pot na resničen sestanek, ko mora čakati v avtomobilski koloni, če lahko pogleda samo na ekran in pri tem ne izgubi skoraj nič časa. Vendar, ali je ekran dovolj? In, ali človeka določen napor, da nekaj doseže, ne naredi malo po malo vzdržljivejšega? Psihološko gledano se izgubijo številni vidiki resničnega odnosa, na primer neposredna govorica telesa, ko imamo osebo ob sebi, ozračje prostora, ki na nas skupaj z drugimi ljudmi morebiti pozitivno vpliva, ko se v njem nahajamo, in, predvsem, subtilni vidiki odnosa, ki se dogodijo, ko je sestanka ali dialoga konec, recimo, ko ti nekdo na skrivaj reče, da te močno ceni. Morda se premalo zavedamo, kako pomembni so ti subtilni odnosni vidiki, ki jih velikokrat sploh ni, če ta odnos poteka samo s pomočjo ekrana.

V času, v katerem gre za veliko zasvojenost z digitalnimi vsebinami, je skoraj nemogoče, da ne bi spregovorili tudi o zasvojenosti s spolnostjo, ki poteka s pomočjo digitalnih sredstev. Tako smo na kongresu govorili o spletnem groomingu otrok in mladostnikov, ki ga izvajajo pedofili, saj pomeni zanje čedalje večja zasvojenost mladih s spletom uresničitev njihovih želja, da lahko dosežejo svoje zlorabljalne cilje. Hkrati pa so se mladi v tem tehnološkem času naučili, da lahko (morda celo edini pristen, če tega nimajo zares s starši) odnos vzpostavijo samo s pomočjo računalnikov in telefonov, pri čemer govorimo tudi o spolnih odnosih, če so, recimo, zasvojeni s spletno pornografijo ali pa razkazujejo svoje golo telo zaradi izsiljevanja sovrstnikov. Tako je njihov prvi stik s spolnostjo s pomočjo spletnih medijev. Kaj to pomeni za njihov dolgoročni organski psiho-biološki razvoj še ne vemo točno, saj na tem področju primanjkuje znanstvenih raziskav, vsekakor pa lahko marsikdaj govorimo o določeni travmatiziranosti mladih, ki nezavedno pogrešajo pristen in ljubeč človeški odnos s sočlovekom.

Kako si lahko torej pomaga človek, če je zasvojen in osamljen v digitalnem svetu, oziroma kako mu lahko pomagamo kot zakonski in družinski terapevti (stažisti) in drugi, ki mu želimo priti naproti? Vabim vas, da si več o tem preberete v znanstvenih in strokovnih besedilih predavanj in delavnic v letošnjem zborniku. Vsa predavanja so prav tako posneta. Kdorkoli želi do njih dobiti dostop, lahko pošlje povpraševanje na Združenje zakonskih in družinskih terapevtov Slovenije.

Zmago Švajncer Vrečko, urednik

PLENARNI PREDAVANJI

XII. KONGRES ZDRUŽENJA ZAKONSKIH IN DRUŽINSKIH TERAPEVTOV SLOVENIJE DOŽIVLJANJE ODNOSOV V DIGITALNI DOBI: OSAMLJENOST, ZASVOJENOST, DIGITALNA DEMENCA

PRVI DEL KONGRESA

PLENARNO
PREDAVANJE
IN POGOVOR

Sobota, 25. september

UNIVERSITÄT
KLINIKUM
ulm

PROF. DR. MANFRED SPITZER, NEMČIJA

Univerzitetna psihiatrična klinika Ulm, Nemčija

Prof. dr. Manfred Spitzer je nevroznanstvenik in psihiater ter eden najpomembnejših nemških raziskovalcev delovanja možganov in avtor več knjižnih uspešnic. V slovenščino so prevedene Digitalna demenca (2016), Osamljenost (2019) in Epidemija pametnih telefonov (2021).

Študiral je medicino, psihologijo in filozofijo ter se habilitiral na področju psihiatrije. Dvakrat je bil gostujoči profesor na univerzi Harvard.

V Ulmu, v Nemčiji, vodi Univerzitetno psihiatrično kliniko in Transforni center za nevroznanosti in učenje (University of Ulm, Department of Psychiatry).

Svoja znanja in poglede o digitalni demenci, osamljenosti in epidemiji pametnih telefonov je z nami delil v dveh ločenih predavanjih in v pogovoru, kjer je odgovarjal na naša vprašanja. Predavanja in pogovor so bili v angleškem jeziku. Z njim se je pogovarjala Barbara Holcman Vicozi, predstavnica Zdrženja zakonskih in družinskih terapevtov Slovenije.

XII. KONGRES ZDRUŽENJA ZAKONSKIH IN DRUŽINSKIH TERAPEVTOV SLOVENIJE DOŽIVLJANJE ODNOSOV V DIGITALNI DOBI: OSAMLJENOST, ZASVOJENOST, DIGITALNA DEMENCA

DRUGI DEL KONGRESA

PLENARNO
PREDAVANJE

Sobota, 27. november

MIHA KRAMLI, UNIV. DIPL. TEOL., SLOVENIJA

Center za zdravljenje odvisnosti ZDNg/ psihoterapevt

Miha Kramli, univ. dipl. teol. je vodja ambulante za zasvojenost v novogoriškem zdravstvenem domu. Je terapevt, ki je podiplomski študij iz družinske dinamike opravil na medicinski fakulteti v Ljubljani, specializacijo iz nekemičnih odvisnosti pa v ZDA. Kot strokovnjak z več kot dvajsetletnimi izkušnjami za kemične in nekemične odvisnosti, predvsem za odvisnosti od novih tehnologij, se v Centru za bolezni odvisnosti v Novi Gorici spoprijema s hitrim razmahom zasvojenosti s sodobnimi tehnologijami.

Njegova ambulanta za zdravljenje zasvojenosti je bila ena izmed prvih v javnem zdravstvenem sistemu v Evropi, njena posebnost pa je v tem, da nekemične odvisnosti obravnava kot bolezenska stanja. K njemu prihajajo po pomoč ljudje iz vse Slovenije, saj je to edina tovrstna ambulanta v javnem zdravstvu. Ljudi, ki trpijo zaradi nekemičnih odvisnosti, je več kot zasvojenecv z drogami. V zadnjih letih so se stiske ljudi začele poglobljati, saj so se pojavile nove oblike nekemičnih zasvojenosti: od prekomerne uporabe računalniških iger, spleta in družabnih omrežij do pretiranega igranja spletnega pokra, zasvojenosti s športnimi stavami, hitro vožnjo, borzo, ličenjem in tako naprej. K njemu prihajajo ljudje, ki so v povprečju stari okrog 26 let; najmlajši ima komaj 9 let, najstarejši pa 84 let.

Svoje znanje in bogate terapevtske izkušnje je z nami delil kot gost okrogle mize v prvem delu kongresa in plenarni predavatelj v drugem delu kongresa. Z njim se je pogovarjala Barbara Holcman Vicozi, predstavnica Zdrženja zakonskih in družinskih terapevtov Slovenije.

OKROGLA MIZA

NUŠA KLEPEC, MAG. PSIH., SLOVENIJA

Svetovalka v centru LogOut

Nuša Klepec, mag. psih. dela kot svetovalka v centru LogOut, kjer izvaja psihosocialno pomoč posameznikom in družinam, ki se spoprijemajo s težavami prekomerne rabe interneta. Izvaja delavnice za mladostnike in predava za učitelje ter strokovne delavce s temami preprečevanja in prepoznavanja zasvojenosti, rizičnih vedenj na spletu in varnosti na spletu. Se posebej je aktivna na področju promocije uravnoveženega igranja videoiger. Kot dolgoletna članica Društva za elektronske športe SPID.si organizira največje video igralske dogodke v Sloveniji. Dela tudi kot psihologinja na področju tekmovalne priprave e-športnikov in sodeluje z e-športnimi organizacijami v tujini.

MIHA KRAMLI, UNIV. DIPL. TEOL., SLOVENIJA

Center za zdravljenje odvisnosti ZDNg / psihoterapevt

Miha Kramli, univ. dipl. teol. je vodja ambulante za zasvojenost v novogoriškem zdravstvenem domu. Je terapevt, ki je podiplomski študij iz družinske dinamike opravil na medicinski fakulteti v Ljubljani, specializacijo iz nekemičnih odvisnosti pa v ZDA. Kot strokovnjak z več kot dvajsetletnimi izkušnjami za kemične in nekemične odvisnosti, predvsem za odvisnosti od novih tehnologij, se v Centru za bolezni odvisnosti v Novi Gorici spoprijema s hitrim razmahom zasvojenosti s sodobnimi tehnologijami.

DR. ŠPELA SELAK, SLOVENIJA

NIJZ/ psihologinja in komunikologinja

Dr. Špela Selak je psihologinja in komunikologinja, zaposlena na Nacionalnem inštitutu za javno zdravje, kjer raziskovalno in razvojno deluje na področju duševnega zdravja, s poudarkom na različnih vidikih uporabe digitalnih tehnologij. Je članica strokovne skupine za implementacijo Nacionalnega programa duševnega zdravja 2018-2028, kjer deluje predvsem na področju duševnega zdravja otrok in mladostnikov ter vodi interdisciplinarno delovno skupino za nekemične zasvojenosti. Sodeluje tudi v projektih, kjer vodi in koordinira številne aktivnosti s področja duševnega zdravja.

BARBARA HOLCMAN VICOZI, MAG. POL., SLOVENIJA

ZDT.SI/ moderatorka dogodka

Barbara Holcman Vicozi je zakonska in družinska terapevtka stažistka, specializirana za področje dela z otroki in mladostniki. Je tudi svetovalka v spletni skupnosti za osebnostno rast Sočutna akademija in v Facebook skupini Sočutno partnerstvo.

IZKUSTVENI DELAVNICI

XII. KONGRES ZDRUŽENJA ZAKONSKIH IN DRUŽINSKIH TERAPEVTOV SLOVENIJE DOŽIVLJANJE ODNOSOV V DIGITALNI DOBI: OSAMLJENOST, ZASVOJENOST, DIGITALNA DEMENCA

PRVI DEL KONGRESA

IZKUSTVENA DELAVNICA

Sobota, 25. september

LOGOUT

Center pomoči pri
prekomerni rabi interneta

DRUŽINSKI DOGOVORI O UPORABI DIGITALNIH TEHNOLOGIJ

NUŠA KLEPEC, MAG. PSIH.

Svetovalka v centru LogOut

LogOut je prvi specializirani center pomoči za različna tvegana spletna vedenja, ki je bil ustanovljen leta 2010. Temeljno področje, s katerim se ukvarja, je digitalna zasvojenost. V centru nudijo učinkovite oblike pomoči posameznikom in družinam ter celostne didaktične vsebine za strokovne delavce, s poudarkom na spletni varnosti, preprečevanju zasvojenosti in krepitvi zdravja otrok in mladostnikov.

Za terapevte in druge udeležence je svetovalka Nuša Klepec, mag. psih. izvedla izkustveno delavnico, v kateri je predstavila intervencijo tako imenovanih družinskih dogovorov o uporabi digitalnih medijev, ki jih lahko uporabljamo pri delu z družino. To so preprosti in jasni dogovori o uporabi spleta in naprav, ki veljajo za vse družinske člane.

XII. KONGRES ZDRUŽENJA ZAKONSKIH IN DRUŽINSKIH TERAPEVTOV SLOVENIJE DOŽIVLJANJE ODNOSOV V DIGITALNI DOBI: OSAMLJENOST, ZASVOJENOST, DIGITALNA DEMENCA

DRUGI DEL KONGRESA

IZKUSTVENA DELAVNICA

Sobota, 27. november

VPELJAVA DRUŽINSKE TERAPIJE V STROKOVNI CENTER PLANINA – DRUŽINSKA TERAPIJA Z ZELO RANLJIVIMI DRUŽINAMI

ANDREJA VUKMIR BRENČIČ, UNIV. DIPL. SOC. IN UNIV. DIPL. ZGOD., SPEC. ZDT

Zakonska in družinska terapevtka v Strokovnem centru Planina

Delavnica je prikaz dela družinskega terapevta katerih intervencije izhajajo iz ugotovitev znanstvenega prispevka z naslovom Medgeneracijski prenos patologije in vidik regulacije afekta v družinah z otroki, ki so zaradi čustvenih in vedenjskih motenj nameščeni v vzgojni zavod. V prispevku so bili prikazani primeri družin otrok s čustvenimi in vedenjskimi motnjami (ČVM), zasvojenih z digitalno tehnologijo, ki so bili nameščeni v Vzgojni zavod Planina. Otroci s ČVM večinoma prihajajo iz neurejenih ali tveganih okolij. Družinski sistem jih ni 'zmogel', zato so poiskali pomoč sistema ali pa jim je bila pomoč 'vsiljena' od zunaj in so bili otroci odvzeti iz družinskega okolja. V ozadju teh motenj pri terapevtskem delu lahko opazimo medgeneracijski vidik prenosa travme in patologije, oblik navezanosti ter regulativnih mehanizmov. Večinoma tudi starši prihajajo iz travmatičnega in zlorablajočega okolja, vendar le-ti zase niso iskali pomoči. Ker pa v tej generaciji notranji sistem ni več zdržal, so bili prisiljeni poiskati pomoč za otroka, namestitev v vzgojni zavod pa je bila zadnja rešilna bilka. Na primerih družin otrok s ČVM bomo predstavili medgeneracijsko in družbeno obremenjenost, kako starši vstopajo v odnose in v njih funkcionirajo s svojimi otroki, kakšne regulacije so ti otroci deležni ob svojih starših, kakšne so težave otrok in kaj ti otroci dobijo od zunanjskega sistema, česar jim domači sistem ni zmožal dati (ni 'zdržal').

**POVZETKI
ZNANSTVENIH IN
STROKOVNIH
PRISPEVKOV**

Znanstveni
prispevek

prof. dr. Tanja Repič Slavič,
TEOF UL

SPLETNI GROOMING KOT OBLIKA ZASVOJENOSTI IN KAKO POMAGATI ŽRTVAM KOT TERAPEVT

Ključne besede: spletni grooming, storilci, žrtve, dinamika, spolna zloraba

Iskanje kontakta z mladoletnimi osebami, konkretno otroki in najstniki, po digitalnih tehnologijah za spolne namene imenujemo spletni grooming. Storilci prežijo na spletu na žrtve in se jim približajo po različnih aplikacijah, družbenih omrežjih in drugih spletnih platformah. Prvi, a ne zadnji njihov cilj je, da se otroku približajo in pridobijo njegovo zaupanje oziroma da ohranjajo skrivnosti pri otroku in se tako izognejo razkritju. Internet kot okolje zagotavlja anonimnost zlorablajočih, ki prežijo na otroke, razen tega pa še veliko bazo žrtev. V nadaljevanju lahko sledi tudi srečanje z otrokom v živo, to pa lahko vodi v spolno zlorabo otroka oziroma najstnika. V prispevku želimo na podlagi številnih konkretnih primerov transkriptov med storilci in žrtvami predstaviti pogloblitve značilnosti žrtev in storilcev, predvsem pa dinamiko njihovih spletnih pogovorov, kot tudi različne stopnje groominga. Ne nazadnje se bomo osredotočili še na znake, ki lahko kažejo, da je nekdo ujet v spletno spolno nadlegovanje, in načine kako pomagati kot terapevt, in to tako na področju preventive kot kurative.

Doseženi rezultati so delno nastali v okviru projekta št. J5-2570, ki ga je financirala Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije iz državnega proračuna.

Strokovni
prispevek

**Renata Jakob Roban, dipl. m. s.,
spec. ZDT in Alenka Križnik, univ.
dipl. prav., Slovensko društvo HOSPIC**

PRAVICA DO POSLOVITVE

Ključne besede: poslovitve, digitalizacija, človečnost, pravica, odnos

Pravica do poslovitve od umrle osebe je v slovenskem pravnem redu prepuščena improvizaciji. V času pandemije je bila zagotovljena neenakopravno. Ponekod so bili obiski absolutno prepovedani, nekje dovoljeni ali zagotovljeni na daljavo. Vsako pripravljenost odgovornih v zavodih in bolnišnicah, ki so omogočili poslovitve, je treba pozdraviti in se zanjo iskreno zahvaliti. Kljub vsemu pa se nehote zastavljajo vprašanja o človečnosti družbe, osebnem odnosu in kakovosti zadnjega življenjskega obdobja, iz katerega se iztrga temeljno pravico do navzočnosti dragih oseb, ko nekdo odhaja. Digitalni načini povezovanja so se ponekod pokazali za dobre, a nikakor ne morejo nadomestiti osebnega stika. Največja težava, ki jo je moč zaznati, je sistemsko urejanje zadev, ki bi terjale individualen pristop. Jasno je, da morajo odgovorni za zavarovanje javnega zdravja sprejeti ukrepe, ki preprečijo najhujše scenarije, pri čemer je zagotovo treba upoštevati stroko. V sistem pa je treba umestiti konkretne primere, ki terjajo specialno interpretacijo splošnih določil. Pravica do poslovitve bi morala biti neodtujljiva pravica, ne glede na težo in nevarnost izpostavljenosti posamezni bolezni, in kot taka dana kot možnost izbire osebi, ki se poslavlja, in njihovim upravljalsko sposobnim svojcem. Dokler namreč umirajoči vstopajo v stik z zaposlenimi, torej tretjimi osebami, je nedopustno omejevanje človeškega stika svojci, ki so pripravljeni sprejeti posledice morebitne okužbe. Spoštovanje te pravice pomeni civilizacijski minimum, ki izhaja iz mednarodnih konvencij in ustav sodobnih držav. S prispevkom želimo opozoriti na pomen poslovitve in njene posledice na proces žalovanja ter upoštevati dognanja tujih strokovnjakov. Nagovoriti želimo udeležence, da s svojo prakso pripomorejo k odpravljanju tabujev, ki so v konkretnih primerih pogosto poglobilni razlog za onemogočanje poslovitve. Digitalizacija pomeni pomemben napredek v družbenem razvoju, vendar nujno terja ohranjanje človečnosti, osebnega stika in zaščito temeljnih človekovih pravic, ki so se izoblikovale na podlagi grozljivih zgodovinskih izkušenj. V prispevku bomo na osnovi pravnih in terapevtskih teoretičnih izhodišč ter praktičnih izkušenj prikazali dobre prakse omogočanja pravice do neposredne poslovitve, nakazali možnosti posrednih oblik poslovitve ter udeležence spodbudili, da s svojim znanjem in izkušnjami aktivno prispevajo k izboljšanju stanja na tem področju, to pa bo posledično podlaga za sistemsko normativno ureditev tega področja.

ALKOHOLIZEM KOT NAČIN POVEZOVANJA V DRUŽINI

Ključne besede: alkoholizem, regulacija čustev, odrasli otroci, povezanost

Alkoholizem je kompleksna problematika v življenju posameznika, para in družine, na katero se družinski člani prilagodijo na različne načine, ki jih povzroči nefunkcionalno okolje. Dinamika povezanosti je nezavedna in družinskim članom pogosto nevidna. Otrokovе potrebe so pogosto spregledane in prezrte; otrok z nezavednimi mehanizmi preoblikuje sebe, sprejema različne družinske vloge zato, da z vsaj nekaj predvidljivosti ohranja družinsko ravnotežje, s starši ostaja povezan in tako preživi. Nefunkcionalne vzorce pa otroci alkoholikov, ko odrastejo, ponavljajov svojih partnerskih odnosih, v katerih se nakazujejo možnosti za predelavo le-teh ob soočanju s težkimi čustvenimi stanji, ki so jih v odraščanju potlačili.

Prispevek prouči družinsko dinamiko alkoholikov, predstavi poseganje po alkoholu kot načinu reguliranja močnih afektov in kot način medsebojnega povezovanja.

Na podlagi študije primera analizira doživljanje družinskega vzdušja, povezovanja, dinamike in regulacije čustev pri odrasli ženski, ki je s partnerjem vključena v psihoterapevtski proces po relacijsko-družinskem modelu. Udeleženka v raziskavi je v otroštvu odraščala v družini alkoholikov in je tudi v odraslosti uporabljala alkohol kot strategijo pomirjanja, regulacije čustev in vzdrževanja stikov z izvorno družino.

Rezultati so pokazali na pomembnost doživljanja močne povezanosti s starši, ki se je še v odraslosti navzven izkazovala ob sproščenih in zabavnih trenutkih ob konzumiranju alkohola v vsakdanjih situacijah. Odraščanje ob starših, ki jim je alkohol povzročil sprostitvev napetosti in zabavno vzdušje, je oblikovalo strategijo za pomiritev in uravnavanje bolečih afektov s pomočjo alkohola. S ponovitvijo potlačenih čustvenih afektov v partnerskem odnosu se je pokazala možnost regulacije negativnih čustev, ki so bila potisnjena pod navidezno pozitivno družinsko atmosfero.

Rezultati veljajo zgolj za to raziskavo, saj uporabljena metodologija ne dovoljuje sploševanja. Raziskavo bi bilo treba opraviti na večjem vzorcu, v različnih starostnih obdobjih in tudi z uporabo različne metodologije. Na ta način bi skušali doseči namen, da bi z novimi spoznanji prispevali k razvoju novih intervencij na področju dela z alkoholiki in njihovimi otroki.

Doseženi rezultati so delno nastali v okviru projekta št. J5-2570, ki ga je financirala Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije iz državnega proračuna.

POMOČ IN PODPORA DRUŽINI PRI VARNOSTI V DIGITALNEM OKOLJU

Ključne besede: digitalno okolje, interventni programi, otroci, družina, zasvojenost

Prispevek osvetli pomen programov v pomoč in podporo družinam pri varnosti v digitalnem okolju, ki so (so)financirani s strani Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ) in se izvajajo v okviru javnih služb kot tudi nevladnih organizacij. Mreže programov se oblikujejo za posamezna področja oziroma posamezne ciljne skupine. Ker so otroci zelo ranljiva skupina prebivalstva, je treba nameniti veliko pozornosti zaščiti otrok v virtualnem okolju. Otroci imajo pogosto premalo izkušenj in znanja, da bi znali oceniti tveganje in posledice, ki jih v okviru spletnega okolja lahko prinaša vstop v zasebno (intimno) področje življenja.

Da bi kar najbolje zagotovili zaščito in varnost otrok v digitalnem okolju, je treba ozaveščati in usposobiti otroke, starše, skrbnike ter druge osebe, ki pri svojem delu z otroki uporabljajo digitalno tehnologijo, za varno rabo IKT in drugih digitalnih medijev. V ta namen je leta 2018 Odbor ministrov Sveta Evrope sprejel Smernice o spoštovanju, varstvu in izpolnjevanju otrokovih pravic v digitalnem okolju – CM/Rec(2018)7. Za doseganje največje koristi otroka je treba torej uravnotežiti oziroma uskladiti otrokovo pravico do zaščite oziroma varnosti s pravico do izražanja in sodelovanja.

V sklopu programov za podporo družini v stiski so oblikovani tudi programi za podporo zasvojenim z digitalno tehnologijo. Kot primer financiranega programa v podporo družini s strani MDDSZ je projekt Logout, center pomoči pri prekomerni rabi interneta. V sklopu programov pomoči so organizirane tudi specializirane ambulante za zdravljenje digitalnih zasvojenosti.

V prispevku bomo predstavili pomen povezovanja ciljnih skupin s povezovanjem nevladnih organizacij, ki na različne načine pomagajo, ozaveščenost o možnostih njihovega vključevanja v programe in predvsem informiranost o dostopnosti omenjenih programov v pomoč družini in posameznikom v stiski.

Strokovni
prispevek

**mag. Katja Kozlovič, Družinski
center Skupaj in Lanimaj s.p.**

CELOSTNA TERAPEVTSKA OBRAVNAVA OTROK IN MLADOSTNIKOV V ČASU EPIDEMIJE IN ŠOLANJA NA DALJAVO

Ključne besede: epidemija, mladi, celostna obravnava, relacijska družinska terapija, podporni skupina

Mladi preživijo v organiziranih oblikah vzgoje in izobraževanja do mladih. Te institucije jim najprej dajejo varstvo, nato možnost za pridobivanje znanja, so pa tudi prostor, kjer poteka zelo pomemben del socializacije.

Od začetka epidemije dalje so omejevalni ukrepi oziroma šolanje na daljavo najbolj prizadeli prav mlade, o čemer pričajo tudi statistični podatki NIJZ-ja. Avtorica opaža povečan obseg iskanja psihoterapevtske pomoči za otroke in mladostnike tako s strani staršev kot vzgojno-izobraževalnih institucij in CSD-jev. Zaradi svojih razvojnih značilnosti in potreb so otroci in mladostniki, gledano s psihološkega vidika, v času epidemije postali najranljivejša skupina.

Omejitve, povezane z epidemijo, so bistveno posegle v najpomembnejše dele njihovega življenja: v druženje z vrstniki, učenje in igro. Avtorica opaža, da so se duševne stiske mladih v zadnjih dveh letih poglobile in niso zgolj čustvene narave, ampak se vse pogosteje izražajo tudi na telesni ravni. V prispevku bo ob konkretnih primerih iz terapevtske prakse prikazala simptomatiko stisk mladih, s katero se je v tem obdobju najpogosteje srečevala. Opisala bo, kaj so mladi sami pripovedovali o svojem počutju, doživljanju razmer v okolju in družini in stiskah, s katerimi so se v tem obdobju srečevali njihovi starši. Predstavila bo pomembne ugotovitve o pristopih k delu z mladostniki in njihovimi družinami, ki so se izkazali za uspešne. Na konkretnih primerih bo prikazala razlike v učinkovitosti terapije glede na vključenost družinskih članov in okolja, v katerem mladostnik deluje, v terapevtski proces in poudarila celostno terapevtsko obravnavo za uspešnost terapije (vključenost celotne družine, po potrebi še vzgojno-izobraževalne institucije, pediatra in CSD). Prikazala bo dodaten pozitiven vpliv podporne skupine za mlade, ki so vključeni v terapevtski proces. Skupina je zasnovana z namenom, da se mladi med seboj povežejo, podprejo v razmišljanju in vidijo, da se s podobnimi stiskami srečujejo tudi njihovi vrstniki.

ZNAČILNOSTI DOŽIVLJANJA ODRASLIH OTROK ALKOHOLIKOV IN RELACIJSKA DRUŽINSKA TERAPIJA

Ključne besede: odvisnost, družina, psihoterapija, alkoholizem, čustva

Odrasli otroci alkoholikov so odrasle osebe, ki so del ali vse svoje otroštvo odraščali v disfunkcionalni družini, v kateri je bil prisoten alkoholizem enega ali obeh staršev. V teh družinah se običajno izoblikuje starševski pristop, ki za otroka ne pomeni varnega razvojnega okolja. Poleg odvisnosti je pogosto prisotno tudi fizično in psihično nasilje ter druge oblike zlorab in zanemarjanja, ki jih otroci doživljajo kot travmatične. Odraščanje ob starših alkoholikih in družinski dinamiki, ki se ob tem ustvari, tako pušča ogromno nerazrešenih intrapsihičnih vsebin, ki ostajajo potlačene in nepredelane ter sooblikujejo njihovo funkcioniranje v odrasli dobi, ki je pogosto čustveno in socialno nezrelo. Odrasli otroci alkoholikov imajo velikokrat težave na področju doživljanja in reguliranja svojih čustev, saj so v disfunkcionalni družini doživljali veliko čustvenih bremen, obenem pa ni bilo prave možnosti za zdrav razvoj regulacije teh čustev. Na osnovi tega so oblikovali specifične načine doživljanja sebe, drugih in odnosov. V prispevku bodo predstavljene specifične značilnosti čustvenega doživljanja odraslih otrok alkoholikov, ki z vidika paradigme relacijske družinske terapije predstavljajo afektivne psihične konstrukte, ki pomenijo oviro za funkcionalno življenje. Omenimo lahko tesnobna stanja, nizko samospoštovanje, potrebo po kontroli, nezaupanje, težave z jezo itd. S študijo primera bo podan potek dela s klientko, ki je odraščala v družini z alkoholizmom. Prikaz se bo osredotočil na predstavitev značilnosti zapletenega čustvovanja in doživljanja klientke kot odraslega otroka alkoholika ter na proces razreševanja afektivnih psihičnih konstruktov z vzpostavitvijo primerne regulacije afekta v procesu relacijske družinske terapije. Teoretična izhodišča, kakor tudi rezultati študije, ki jih zaradi metodoloških omejitev ne moremo posplošiti, bodo podali smernice procesa predelave izkušenj odraslih otrok alkoholikov po modelu relacijske družinske terapije, npr. identificiranje popačenega razumevanja vlog v družinskem sistemu v otroštvu, odkrivanje prilagojenega čustvenega doživljanja v alkoholičnem sistemu, razumevanje primernih razmejitev in odkrivanje lastne vrednosti.

Doseženi rezultati so nastali v okviru projekta št. J5-2570, ki ga je financirala Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije iz državnega proračuna.

TERAPEVTSKO DELO Z OTROKI IN MLADOSTNIKI, ZASVOJENIMI S SPLETNO PORNOGRAFIJO

Ključne besede: spletna pornografija, zasvojenost, osamljenost, relacijska družinska terapija, sekundarna travmatizacija

V prispevku je pojasnjen problematičen vpliv spletne pornografije, ki ga ima le-ta na otroke in mladostnike. Analizirane so študije primerov mladih, ki so zasvojeni s spletno pornografijo, njihove psihične dinamike in najpomembnejše ugotovitve raziskovalcev oziroma psihoterapevtov, ki se ukvarjajo s to problematiko. Razen tega so predstavljene tudi ideje, kako pomembno je v Sloveniji, prvič, izobraževanje mladih o negativnih vplivih, ki jih ima nanje spletna pornografija, in, drugič, odprto pogovarjanje staršev s svojimi otroki o teh vplivih. Spletna pornografija je med drugim vzrok za travmatiziranost otrok in mladostnikov zaradi negativnih podob na ekranih, za manj kvalitetno funkcioniranje otrok v šoli, slabše intimne odnose (kasneje v življenju), drugačen razvoj možganov zasvojenцев, večji občutek osamljenosti in tako naprej. Veliko otrok je v stiku s spletno pornografijo že pred desetim letom starosti. Klinična praksa kaže, da se lahko učinke spletne pornografije, ki ga ima na otroke in mladostnike, primerja z določenimi učinki terapije s spolno zlorabljenimi osebami na terapevte. Med drugim lahko pride do psihološkega pojava sekundarne travmatizacije. Pojem je v prispevku natančneje razložen. Na internetu namreč mrgoli seksualnih videoposnetkov, zato za radovednega otroka oziroma mladostnika ni težko najti prizorov resničnih posilstev in drugih nezakonitih dejanj. S tem je lahko travmatiziran, ta travma pa se shrani v njegovem implicitnem telesnem spominu. V prispevku so pojasnjeni osnovni teoretski pojmi v relacijski družinski terapiji, ki jo je utemeljil prof. dr. Christian Gostečnik, in teoretsko preneseni na področje spletne pornografije ter njenega vpliva na otroke in mladostnike. Pojasnjeno je torej, kakšni so vidiki projekcijsko-introjekcijske identifikacije, afektivnega psihičnega konstrukta, temeljnega afekta, regulacije afekta in kompulzivnega ponavljanja pri otroku ali mladostniku, ki je zasvojen s spletno pornografijo. S tem gre za določen prispevek k znanstvenemu področju obravnave zasvojenosti mladih s spletno pornografijo. Raziskana je predvsem duševna dinamika posameznikov, ki so zasvojeni s spletno pornografijo, vendar pa je poleg tega analiziran tudi splošen vpliv spletne pornografije na človeka, ki z njo ni zasvojen. Prispevek skratka raziskuje temaçne vidike digitalnega sveta, zasvojenost z njim, osamljenost zasvojenega človeka in to, kakšni so učinkoviti terapevtski procesi oziroma terapevtske intervencije, ki temu človeku pomagajo.

MEDGENERACIJSKI PRENOS PATOLOGIJE IN VIDIK REGULACIJE AFEKTA V DRUŽINAH Z OTROKI, KI SO ZARADI ČUSTVENIH IN VEDENJSKIH MOTENJ NAMEŠČENI V VZGOJNI ZAVOD

Ključne besede: čustvene in vedenjske motnje, regulacija afekta, medgeneracijski prenos patologije

V prispevku bodo prikazani primeri družin otrok s čustvenimi in vedenjskimi motnjami (ČVM), zasvojenih z digitalno tehnologijo, ki so bili nameščeni v Vzgojni zavod Planina. Otroci s ČVM večinoma prihajajo iz neurejenih ali tveganih okolij. Družinski sistem jih ni 'zmogel', zato so poiskali pomoč sistema ali pa jim je bila pomoč 'vsiljena' od zunaj in so bili otroci odvzeti iz družinskega okolja. V ozadju teh motenj pri terapevtskem delu lahko opazimo medgeneracijski vidik prenosa travme in patologije, oblik navezanosti ter regulativnih mehanizmov. Večinoma tudi starši prihajajo iz travmatičnega in zlorabljaljivega okolja, vendar le-ti zase niso iskali pomoči. Ker pa v tej generaciji notranji sistem ni več zdržal, so bili prisiljeni poiskati pomoč za otroka, namestitev v vzgojni zavod pa je bila zadnja rešilna bilka. Na primerih družin otrok s ČVM bomo predstavili medgeneracijsko in družbeno obremenjenost, kako starši vstopajo v odnose in v njih funkcionirajo s svojimi otroki, kakšne regulacije so ti otroci deležni ob svojih starših, kakšne so težave otrok in kaj ti otroci dobijo od zunanjega sistema, česar jim domači sistem ni zmogel dati (ni 'zdržal').

URNIK KONGRESA

XII. KONGRES ZDRUŽENJA ZAKONSKIH IN DRUŽINSKIH TERAPEVTOV SLOVENIJE

DOŽIVLJANJE ODNOSOV V DIGITALNI DOBI: OSAMLJENOST, ZASVOJENOST, DIGITALNA DEMENCA

URNIK KONGRESA

PRVI DEL

Sobota, 25. september 2021
9.00-17.00

8.30–8.50 Registracija udeležencev
8.50–9.00 Nagovor predsednice ZDT.SI asist. Urške Kranjc Jakša, univ. dipl. fil. in pozdrav častnega člana združenja prof. ddr. Christiana Gostečnika
9.00–10.00 Plenarno predavanje prof. dr. Manfred Spitzer, Nemčija
10.00–10.15 Odmor
10.15–11.15 Plenarno predavanje prof. dr. Manfred Spitzer, Nemčija
11.15–12.00 Pogovor s prof. dr. Manfredom Spitzerjem, Nemčija | moderira Barbara Holcman Vicozi, mag. pol., ZDT.SI
12.00–12.30 Odmor
12.30–14.00 Okrogla miza z gosti: terapevtom Mihom Kramlijem, univ. dipl. teol. - ZDNg, Nušo Klepec, mag. psih. – LOGOUT, in dr. Špelo Selak - NIJZ | moderira Barbara Holcman Vicozi, mag. pol., ZDT.SI
14.00–15.00 Odmor
15.00–16.30 Izkušvena delavnica Družinski dogovori o uporabi digitalnih tehnologij, Nuša Klepec, mag. psih., LogOut
16.30–17.00 Druženje in izmenjava vtisov

DRUGI DEL

Sobota, 27. november 2021
8.50-15.00

8.00–8.50 Registracija udeležencev
8.50–9.00 Nagovor predsednice ZDT.SI asist. Urške Kranjc Jakša, univ. dipl. fil. in pozdrav častnega člana združenja prof. ddr. Christiana Gostečnika
9.00–10.30 Plenarno predavanje: Miha Kramli, univ. dipl. teol., ZDNg, Slovenija, in pogovor s predavateljem | moderira Barbara Holcman Vicozi, mag. pol., ZDT.SI
10.30–10.45 Odmor
10.45–11.15 Predstavitve prispevkov
Sekcija 1 Spletni grooming kot oblika zasvojenosti in kako pomagati žrtvam kot terapevt, prof. dr. Tanja Repič Slavič, TEOF UL
Sekcija 2 Pravica do poslovitve, Renata Jakob Roban, dipl. m. s., spec. ZDT in Alenka Križnik, univ. dipl. prav., Slovensko društvo HOSPIC
11.15–11.45 Predstavitve prispevkov
Sekcija 1 Alkoholizem kot način povezovanja v družini, doc. dr. Nataša Rijavec Klobučar, TEOF UL
Sekcija 2 Pomoč in podpora družini pri varnosti v digitalnem okolju, dr. Nataša Demšar Pečak, MDSSZ
11.45–12.30 Odmor
12.30–13.00 Predstavitve prispevkov
Sekcija 1 Celostna terapevtska obravnava otrok in mladostnikov v času epidemije in šolanja na daljavo, mag. Katja Kozlovič, Družinski center Skupaj in Lanimaj s.p.
Sekcija 2 Značilnosti doživljanja odraslih otrok alkoholikov in relacijska družinska terapija, prof. dr. Barbara Simonič, spec. ZDT, TEOF UL
13.00–13.30 Predstavitve prispevkov
Sekcija 1 Terapevtsko delo z otroki in mladostniki, zasvojenimi s spletno pornografijo, Zmago Švajncer Vrečko, mag. fil., TEOF UL
Sekcija 2 Medgeneracijski prenos patologije in vidik regulacije afekta v družinah z otroki, ki so zaradi čustvenih in vedenjskih motenj nameščeni v vzgojni zavod, Andreja Vukmir Brenčič, univ. dipl. soc. in univ. dipl. zgod., spec. ZDT, Strokovni center Planina
13.30–13.40 Odmor
13.40–14.40 Delavnica
Sekcija 2 Vpeljava družinske terapije v Strokovni center Planina – družinska terapija z zelo ranljivimi družinami, Andreja Vukmir Brenčič, univ. dipl. soc. in univ. dipl. zgod., spec. ZDT, Strokovni center Planina
14.40–15.00 Izmenjava vtisov in druženje

WWW.ZDT.SI